

ПЕРЕКЛАДИ

УДК 821.581-32(593)

К. Бенедік, магістрант

e-mail: benedikaterina@gmail.com

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ПЕРЕКЛАД ІЗ КИТАЙСЬКОЇ УКРАЇНСЬКОЮ ОПОВІДАННЯ НЯНЬ ЛАМЕЙ "ДІВЧИНКА З КВІТКОВИМ НАМИСТОМ"

Пропонується переклад українською мовою оповідання тайської письменниці китайського походження Нянь Ламей "Дівчинка з квітковим намисто". Цей твір перекладається українською вперше.

Ключові слова: література китайської діаспори, тайландська китайськомовна література, тайсько-китайська література, Нянь Ламей, Дівчинка з квітковим намисто.

"Жасминові намиста!"

"Жасминові намиста!"

Щоразу, як я виходив з переповненого натовпом вагона, юрба дітвори із благаючими очима ледь не кидалася мені під ноги, намагаючись продати намисто з жасмину. Та я завжди поспіхом обходив їх стороною, наче в'язень на втіках, що спішить прошмигнути повз поліцію. Лише після того, як вони лишались позаду, я міг зітхнути з полегшенням і спокійно повертатися додому.

Я вже не вперше натрапляв на цих дітей, що оточували мене зусбіч, вигукуючи: "Жасминові намиста!". Та я був надзвичайно зайнятою людиною й тому ніколи не звертав на них уваги. До того ж ті намиста ніколи не пахнули так приємно, як мої улюблені квіти жасмину!

Це були звичайні сутінки звичайного дня, уже навіть не згадаю, якого саме. Я, як і завжди, вийшов з вагона, тримаючи у руках книгу. Краєм вуха я знову почув ту дітвору, що продавала жасминові намиста. Та я не звернув на них уваги, вже звик до того галасу. Єдине, що мене справді цікавило – це, незважаючи ні на що, протокти собі шлях. Не знаю, як далеко я відійшов від натовпу, та одна дитина таки наздогнала мене. Стоячи позаду, вона вигукнула: "Пане, будь ласка, чи не хотіли б Ви купити в мене одненьке жасминове намисто?"

Я зупинився й озирнувся, уважно подивився на цю дитину. Маленька дівчинка виглядала чарівно, її очі були чорними, і водночас у них можна було розгледіти синявий блискіт. Шкіра її, хоча і здавалася темною, та виглядала гладенькою й ніжною. У своїх руках дівчинка тримала плоске бамбукове решето, на якому лежали намиста з квіток жасмину. Дівчишко дивилося на мене з надією в очах, а на її округлому, немов те решето, обличчі виднілась яскрава посмішка. Її рухи були сповнені дитячою невинністю та жвавістю, її краса була такою природною. Побачивши це прекрасне личко, я вмить був приголомшений...

Людська натура і справді дивна. Іноді, їдучи потягом чи гуляючи вулицею, занурений у власні роздуми, я мимоволі споглядаю та милуюся природною красою людей. Мене приваблює краса, позбавлена надмірного чепуріння.

Я і та дівчина, що продавала намисто, отак і стояли, довго розглядаючи один одного, аж потім я оговтався та запитав: "Маленька панно, скільки коштує одненьке?"

Дівчина спокійно відповіла: "Оце велике, прикрашене зверху червоними трояндами, один бат¹ за штуку; а оце маленьке, з рудуватими хризантемами лише

50 сатангів² за одну штуку". Її голос був чистим і м'яким, а також неймовірно зворушливим, як і її кругленьке личко. "Я візьму одне, за 50 сатангів", – сказав я.

Почувши, що я збираюсь купити її товар, вона радісно дістала паперовий пакетик і поклала туди одне намисто з квітів. Я віддав гроші, жадібно вдивляючись в образ дівчинки, перш ніж неохоче продовжити свій шлях.

Ці квіти жасмину пробудили в мені нескінченний потік давніх спогадів. У минулому я був завзятим ботаніком. Коли мені не було чим зайнятися, я любив розпушувати землю та садити квіти, а також ловити рибу у водоймах. Та за останні декілька років моє хобі стало справою минулого. Можливо, це середовище так кардинально змінило все моє життя. Я більше не відчував настрою опікуватись і доглядати квіти та дерева. Хіба що їн час від часу заходив до мене та приносив із собою квіти білого жасмину, знаючи, що я люблю їхній аромат. Я ж, особисто, давно вже повністю відпустив цю свою "зацікавленість". А тепер, ці квіти, що ось-ось розцвітуть, куплені з рук прекрасної дівчинки, краса якої теж зовсім скоро завітне, стоять на моєму столі та спокушають своїм запахом! Усе це змусило мене знову пригадати минуле.

Наступного дня, під вечір, виходячи з вагона, я знову опинився в оточенні дітей із квітами. Та цього разу я не дозволив собі швидко пробігти повз них, а навпаки став уважно придивлятися. Я помітив позаду натовпу затиснену постать вчорашньої квіткарки, що стояла босоніж. Я розштовхав усіх хлопців і підійшов до дівчинки. Мушу визнати, моє серце обрало собі улюбленицю. Хоча я й раніше казав, що необхідно опікуватись всією малечею, і не дотримав свого слова. Мені не потрібні були квіткові намиста від інших, я хотів купувати їх лише в цієї, такої маленької та миленької дівчинки.

"Пане, Ви хочете купити ще одне намисто?" – знову пролунав цей зворушливий тихий голос.

"Хочу! Давай ще одне за 50 сатангів", – я знову витріщився на неї. Її короткувате волосся спадало на чоло, а на білій кофтинці виднілась незалатана дірка, що одразу привернула мою увагу.

Коли я брав паперовий пакет до рук, то запитав у неї:

"Маленька панно, а як тебе звуть?"

"Мама кличе мене Цзоде, а вчитель у школі називає мене Суботах³".

"О, так ти, виявляється, теж вчишся? У якому ти класі?" – почувши, що вона теж навчається, я несподівано відчув себе щасливим.

¹ Бат (або сіамський тікаль до 1928 р.) – грошова одиниця Таїланду (до 1939 р. Таїланд називався Сіамом).

² Сатанг – грошова одиниця Таїланду, де 1 бат / тікаль = 100 сатангів.

³ Ім'я дівчинки може мати арабське або індійське походження.

"Цього року лише перейшла до четвертого класу. Я навчаюся у буддійському монастирі, бо там безкоштовно".

"Тоді звідки ж в тебе вільний час, аби торгувати квітами? Хіба тобі не треба робити домашнє завдання?"

"Одразу після занять я біжу торгувати квітами, а домашнє завдання доводиться робити ввечері, після того, як все розпродаю..."

Вертаючись тоді додому, я подумав, що Суботах точно з бідної сім'ї. Тільки подивившись на її порваний одяг, одразу можна здогадатись про їхнє скрутне становище. Раптом я дуже зацікавився життям дівчинки, до того ж вирішив спитати її про це, коли в мене буде така можливість. Тепер жасмин став моїм другом, він займав особливе місце в моєму серці. Ні! Це не стільки любов до квітів, скільки любов до тієї маленької дівчини. Суботах... Її ім'я таке ж прекрасне, як і вона сама!

У понеділок ввечері я знову купив у Суботах жасминове намисто. Потім спитав її, з ніжністю, яка досі ще ніколи не лунала у моєму голосі:

"Суботах, а скільки вас у родині?"

"Нас у сім'ї четверо: мама, я, молодші братик та сестричка!" – відповідала вона, кліпаючи очима й демонструючи свої підрахунки на пальцях.

"То ти в нас старша сестра?" – спитав я.

"Ага, так! Ой, ні! Вони не кличуть мене старшою, всі, як і мама, називають мене Цзоде", – на її обличчі з'явився яскравий рум'янець, що здався мені трошки неприродним.

"А чим займається твій тато?" – знову спитав я.

"Тато живе в Сонгххла, він колись давно приїздив, але я не знаю, чим він займається".

"А що ж мама?" – мені здалося дивним, що родина цієї дівчинки не така, як в інших.

"Мама пере білизну. Кожного ранку я забираю білизну в людей по сусідству та віддаю її мамі. Коли мама попре і випрасує її, я повертаю білизну назад", – дівчинка відповідала мені реченням за реченням і зовсім не плуталась у словах.

Усе, що вона казала, мало сенс, тому я продовжив питати її далі:

"Твоя мама дуже любить тебе, чи не так?"

"Любить мене?" – цього разу її очі широко розплющились, а погляд став дещо спантеличеним.

"Я маю на увазі, чи вона тебе колись біла?" – побачивши, що, напевно, вона не зрозуміла мене, я перефразував своє питання.

"Ох, я зрозуміла... Бувало й таке. Моя мама ніколи не посміхається, іноді, коли вона розсерджена, то може вдарити мене чи брата з сестрою, але після цього мама завжди засмучено плаче..."

Саме тоді, коли наша розмова почала набирати обертів, до нас підійшла поважна пані. Вона простягнула свою тендітну ручку з фіолетовим манікюром і вказала на жасминове намисто, яке продавала Суботах. Я засоромився розпитувати квітку далі, тому лишалося лише піти.

Усю дорогу я згадував слова Суботах:

"Тато живе в Сонгххла... Я не знаю, чим він займається..."

"Моя мама ніколи не посміхається... після того, як вона мене вдарить, то завжди засмучено плаче..."

Це і справді заплутана історія! Усі мої роздуми тепер були про Суботах та її сім'ю. Цікавість та співчуття заповнили моє серце...

Минуло багато часу відтоді, як я чув голоси, що кричали "Жасминові намиста!" і як бачив Суботах востаннє. Я вважав, що можливо це через те, що жасмин вже

давно відцвів, тож я більше не зможу побачити її милого личка та відчути тонкий аромат тих квітів! Я багато разів розшукував її серед натовпу, думаючи, що, можливо, вона вийде продавати інші речі, та то були лише ілюзії, яким не судилося здійснитись. Я так і не зміг побачити її силует серед інших.

Я не фаталіст і не вірю, що доля вирішує все. Та так уже судилося, і через деякий час образ Суботах поступово зник із моїх думок. Через буденні турботи мені не було коли думати про чужі проблеми.

Незабаром я покинув вулицю "Н" та переїхав до бідного провулку в районі Банг'кап¹ – невеличкої вулички серед розкішних будинків у європейському стилі. І там несподівано я знову зустрів її, дівчину, що з першого погляду завоювала мою симпатію!

Сталося це ось як. Другого ж вечора, як я переїхав до нового місця, ми з другом пішли прогулятися тихими мальовничими вуличками округи. Немов поважні дами з яскравим макіяжем і своїм індивідуальним стилем, великі й маленькі, різнобарвні симпатичні домівки поглинали промені передзахідного сонця, аби потім відбити їх прекрасним золотавим сяйвом! Ми саме повертали у провулок, коли я почув знайомий голос:

"Пане! Пане! Ви мене впізнаєте?"

"Гей! Суботах, чи не так?" – несподівано для себе я зрозумів, що голос, який кликав мене, був голосом Суботах. Вона стояла переді мною та тримала в руках духмяні намиста з квітів жасмину, які збиралась продавати. Суботах була значно вища, ніж минулого року, а її обличчя здавалось дещо темнішим. Я був неймовірно радий її зустріті!

"Що сталося? Ти тепер продаєш квіти в іншому місці?" – спитав я в неї схвильовано.

"Та ні, ми вже там не живемо, переїхали понад рік тому. Отак ось, Пане, тепер ми живемо тут", – своєю маленькою ручкою вона вказала у сторону вулички, де тепер жив і я. На її вустах була та сама чарівна усмішка.

Я спитав:

"Твоя мама все ще пере білизну?"

"Так, все ще пере", – вона кивнула.

Я знову купив квіти у Суботах, а потім промовив:

"Я живу в цьому провулку, за тим стареньким західним будинком кольору вранішнього океану. Коли в тебе буде вільний час, можеш прийти до мене та взяти одяг твоєї мамі на прання".

"Ах! Я теж тут живу, чому ж ще жодного разу Вас не зустрічала?" – її обличчя виглядало задоволеним.

"Я тільки вчора переїхав".

"Тож тепер ми живемо зовсім поруч, чи не так?"

"Ходімо! Відколи це ти почав по-батьки базікати та сплутався з малою дитиною? Ох і дивний!" – мій друг, побачивши, що ми з Суботах щебетали як ластівки, незадоволено потягнув мене за руку. Мені лишалося тільки піти з провулка та продовжити нашу прогулянку.

Відтоді аромат квітів жасмину знову повернувся до моєї спальні. Суботах... Ця мила дитина знову заповнила мої думки. Її повернення нагадало мені той забутий образ, змусило знову турбуватися про її життя та сім'ю!

"Тато живе в Сонгххла... Я не знаю, чим він займається... Після того, як вона мене вдарить, то завжди засмучено плаче..." Така мила дівчина, а її життя вже таке складне й незрозуміле. Я маю детальніше її розпитати!

¹ Один із п'ятдесяти районів Бангкоку.

У неділю зранку Суботах принесла одяг. Тоді я на-пряму спитав її:

"Суботах, твій батько приїздив до вас?"

"Він... Ну так, цього року був один раз. Після того більше не приїздив", – відповіла вона, силуючи себе.

"А твій батько кудись ходив із вами?" – знову спитав я.

"Ні! Він ніколи не брав нас із собою на прогулянку, ніколи не приносив іграшок моєму молодшому братові. Приїхав і дуже швидко поїхав. Я не люблю, коли тато приїжджає", – вона схилила голову та перебирала поділ своїми маленькими ручками.

"Чому тобі не подобається твій тато?" – я схопив її за руку та уважно вдивлявся в її ще дитяче личко.

"Бо... бо, коли він приходить, мама починає плакати, а за нею і брат із сестрою. Ось чому я не люблю, коли він приїжджає".

Побачивши її почервонілі очі та скривджений погляд, я не наважився розпитувати далі, хутко заплатив за прання та відправив додому з новою брудною білизною. Потім притулився до вікна та дивився, як Суботах спускається сходами й повертає до провулка. Мимоволі я пробурмотів:

"Ох, і шкода цієї дитини! У такому юному віці, немов доросла, вже пізнала гіркого досвіду".

"Пане Сюю, Ви говорите про дочку прачки?" – спитала мене тітонька Лі, моя сусідка, що саме підіймалась сходами.

"Так! Мати цієї дитини, що вона за людина?" – спитав я тітоньку Лі, навіть не сподіваючись на її відповідь.

"Як згадаю матір цієї дівчинки, то так шкода її! Люди кажуть, що, коли вона була молодою, то працювала бухгалтером на одну сім'ю. Через те, що була дуже вродливою, то приглянувся до неї власник гравельного будинку з Сонгххла, вони почали разом жити. Та цей чоловік вже давно мав дружину і дітей, і всі його гроші були в руках цієї жінки. Саме тому він і не насмілювався офіційно одружитись із матір'ю Суботах. Так вони таємно жили своїм життям, немов подружжя. Згодом у них народилося троє дітей: дві дівчинки та хлопчик. Потім, кажуть, його дружина викрила їх і вчинила величезний скандал. Після такого цей власник гравельного будинку більше не наважувався жити разом зі своєю коханкою та кинув її без коштів на прожиток. Зараз у неї купа дітей і нема кому про них покілюватись, тому нема як і бухгалтером працювати, от і доводиться прати чужі речі. Таке горе! Її чоловік, може, раз на рік і приїздить, та хіба то діло! Помилилася, коли була молодою, а тепер живе у злиднях із діточками, що ясної днини не бачили..." – голос тітоньки Лі задрижав.

Почувши цю коротку оповідь тітоньки Лі, мене охопило почуття жалю до матері цієї дівчинки, очі наповнилися гарячими слізьми. Ах, ці жінки... Варто лише один раз їм легковажно оступитися, як усе подальше життя навіть уявляти страшно!

Нешастя, що випали на долю Суботах і її матері, не давали мені спокою. Я не міг перестати думати про них, тому вирішив, що маю на власні очі побачити цю бідну жінку. Увечері, переодягнувшись у чистий одяг, я вийшов із дому та спустився вниз, до провулка. Якось Суботах казала, що її дім розташований недалеко від мене. Ідучи провулком, я розглядав будинки обабіч. Як і очікувалось, у невеличкому повороті розташувався маленький будиночок із фундаментом на палях, збоку від нього була невеличка галявина та ставок. На галявині висіла купа одягу, що сушився під сонцем. Суботах сиділа під будиночком із великою голкою й білою ниткою в руках. Занурена у свої думки, вона поєднувала квіти

жасмину в намисто. Я стояв біля старого, гнилого паркану, що от-от зламається, і спостерігав за нею. Вона не помічала мене, та, похиливши голову, нанизувала квіти.

"Суботах! Суботах!" – вона не відповідала, бо була захоплена своєю справою.

"Хто там?" – із-поміж рядків білизни визирнула жіночка років 30. Вона відчинила хвіртку та постала переді мною – надзвичайно пропорційне обличчя, риси якого нагадували образ маленької квітки. Хоча між її чорних брів затаїлося почуття смутку, але, як і в Суботах, на її вустах сяяла непідробна, добра посмішка! Тоді я подумав, що певно ця жінка і є матір'ю Суботах. Привітавшись, я промовив:

"Я шукаю Суботах, хочу купити в неї жасминове намисто!"

"Так, звичайно... Прошу, проходите та сідайте!" – жінка відповіла з приємною посмішкою. Я ще раз кинув на неї погляд, помітив, що вона була одягнена в червоний вишвилий саронг¹ і білу чисту накидку. Дивлячись ззаду на її поодинокий силует, важко було сказати, що це мати трьох дітей, адже її постать була такою стрункою!

"Суботах, чи вже готово? Цей пан хоче купити в тебе квіткове намисто!" – її голос пролунав ніжно та м'яко, немов щебетання пташок.

"Ох, пане, це Ви!" – Суботах підняла голову, помітила мене, зраділа.

"Так, це я. Ти не очікувала, що я прийду?"

"Але Ваш одяг все ще не випрасовано!" – думаючи, певно, що я прийшов по одяг, дівчинка дещо розхвилювалася.

"Ні, я прийшов не по одяг. Я вийшов прогулятися та раптово потрапив сюди, тому вирішив заодно купити жасминового намиста", – звичайно, це була відверта брехня, адже насправді я прийшов спеціально, аби побачити її матір.

"Суботах, нешанобливе дівчишко! Варто мені тебе краще виховувати!"

"Ну що Ви! Суботах дуже мила та гарна дівчинка. До того ж вона навчається, чи не так?"

"Цього року закінчила Боси і я вже відправила її вчитися до Мої². Було б не погано, якби вона хоч вміла читати китайською, але ми з бідної сім'ї, тому вона не подужає. Суботах не має можливості, як інші діти, виконувати домашні завдання, оскільки після уроків займається хатніми справами, продає квіти, аби на прожиток вистачало... Ох, така нещаслива доля в цієї дитини!" – брови матері Суботах нахмурились, а я більше не міг продовжувати розмову на таку болючу тему.

Аби втішити її, я сказав:

"Яким би важким зараз не було її життя, Суботах виросте працюютою та гарною дівчиною, і ставитиметься до Вас із повагою, як і має бути".

"Сподіваюсь на це!"

Ми розмовляли, а Суботах мовчки нас слухала. Я боявся, що засидівся та дарма витрачаю їхній дорогий цінний час, тому, посилаючись на деякі справи, швидко пішов.

Коли зустрівся з матір'ю Суботах, то мені на душі стало значно легше. Хоча я ніяк не полегшив їхнє життя, та моє серце більше не відчувало цієї постійної підозри.

¹ Саронг (або сарунг) – традиційний чоловічий і жіночий одяг народів Південно-Східної Азії.

² Боси та Мої – назви буддійських шкіл, де навчалася Суботах.

Після цього Суботах так само кожного вечора приносила жасминові наміста та брала в мене одяг на прання, а я так само насолоджувався її усміхненим обличчям, дивним чином розділяючи з її матір'ю почуття легкої печалі. Ці радість і смуток перепліталися в моїй душі, а я не міг знайти цьому пояснення.

Одного дня, під вечір, я вийшов прогулятися на самоті. Коли дійшов до провулка, то неочікувано побачив натовп, люди перешіптувалися між собою. Потім я помітив, здалося, поліціанта, що допомагав якійсь дитині сісти до машини. Машина заревіла та стрімко помчала, стукіт мого серця раптово пришвидшився. Я подумав про себе: "Невже знову аварія?" То підійшов ближче та втиснувся в натовп, аби зрештою розібратися, у чому справа. Одна жіночка зітхала:

"Ой-ой! Це ж дівча, що продавало квіти... Бідненька! Кинулася під машину замість іншого... Скільки ж крові пролилося!"

"Що? Квіткарка?" – я хоч і не був знайомий із тією жіночкою, та, почувши, що дівчину, яка продавала квіти, збила машина, поспішно почав розпитувати її, прикривши руками рота. У цей момент моє серце забилося, немов божевільне.

"Так! Ця дівчина така добра, вона врятувала хлопчика з кав'ярні! Йому лише п'ять років, вибіг із дому, а назустріч саме їхала невеличка вантажівка. Дівчинка швиденько підбігла до нього, міцно вхопила та відштовхнула, і, напевно не очікувала, що її саму зіб'є машина. Тут же знепритомніла. От і глянь, до чого та торгівля призвела!"

Я більше не був у змозі слухати слова цієї жіночки та кинув поглядом на те місце, куди вона вказувала. Знайоме бамбукове решето Суботах, де зазвичай лежали її квіти, валялося перекинуте на землі. На тому ж місці виднілися великі сліди крові, що ще не висохли від спеки. Кілька разків колись білосніжних жасминових намістин набули темно-червоного кольору. Я не міг вимовити й слова, а серце час від часу пронизував

біль. Важко було собі уявити, яка доля спіткала дитину... Мої очі затуманилися, і сльози мимоволі покотилися по обличчю...

Наступного дня я супроводив бідолашну матір до лікарні, аби вона могла провідати доньку. Суботах, опритомнівши, лежала на ліжку, мертвецьки бліда. Щойно вона побачила обличчя своєї матері, із її очей ринули сльози. А згодом мати й донька плакали вже вдвох.

"Мамо! Матінко!"

"Тихіше! Не треба псувати настрій дитині. Її ушкодження не занадто серйозні. Права нога має переломи у двох місцях, але лікар зможе це виправити. Інші органи не пошкоджені", – повідомила нас медсестра.

"Моя дитина не стане кульгавою, правда ж?" – мати підняла ковдру, аби подивитись на рани Суботах. Ах, як же ж вона горювала про майбутні перспективи своєї доньки!

"Навряд, кістки добре зростуться, хіба що хода буде трохи не природною, але кульгавою вона точно не буде!" – знову запевняла її медсестра.

У цей час до Суботах навідався власник кав'ярні та подякував їй за те, що вона так сміливо врятувала його сина. Він був неймовірно зворушений і запевнив, що всі витрати на лікування візьме на себе.

Моє серце горіло, немов полум'я, а кров безперервно біла у скроні. Уважно вглядаючись у таке миле та бліде обличчя Суботах, цієї сміливої дівчини, що жертвувала собою заради інших, я був сповнений почуття нескінченної поваги. Стоячи там, перед нею, я відчув власну жалюгідність...

Джерела ілюстративного матеріалу

年腊梅. 结花串的女孩. 海外华文文学读本短篇小说卷 / 吴奕锴选编. 暨南: 暨南大学出版社, 2009. 页 128–135.

Sources

Nian, L., 1985. Jie huachuan de nühai [Girl with a floral garland]. In: Y. Wu, ed. 2009. *Haiwai huawen wenxue duben duanpian xiaoshuo juan*. Jinan: Jinan daxue chubanshe, pp. 128–135.

Надійшла до редколегії 05.05.22

K. Benedik, master's stud.

e-mail: benediketerina@gmail.com

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

TRANSLATION FROM CHINESE INTO UKRAINIAN OF THE SHORT STORY BY NIAN LAMEI "GIRL WITH A FLORAL GARLAND"

The publication presents the Ukrainian translation of the short story by the Thai writer of Chinese origin Nian Lamei "Girl with a floral garland". This work was translated into Ukrainian for the first time.

Keywords: Overseas Chinese literature, Thai literature in Chinese, Thai-Chinese literature, Nian Lamei, Girl with a floral garland.